

การประเมินความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

Health risk assessment of informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province

นิชนันท์ ชินรัตน์ ส.ม.*

อุไรวรรณ อินทร์ม่วง ปร.ด. (สาธารณสุขศาสตร์)**

*สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

**คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Nitchanan Chinnarat M.P.H.*

Uraiwan Inmuong Ph.D. (Public Health)**

*The Office of Disease Prevention and Control 7th, Khon Kaen

** The faculty of Public Health, Khon Kaen University

Received : October 1, 2018

Revised : December 3, 2018

Accepted : December 12, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ศึกษาคือ แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป จำนวน 482 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม-15 มิถุนายน 2561 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพ ในด้านแสงสว่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.2 ระดับความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางการเกิดอุบัติเหตุหรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ในด้านการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความแหลมหรือคมอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้ร้อยละ 17.8 ระดับความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพ ในด้านออกแรงยกวัสดุ/สิ่งของที่มีน้ำหนักมากอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้ร้อยละ 20.1 และระดับความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคม ในด้านความเครียดเนื่องจากกลัวทำงานผิดพลาดอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้ร้อยละ 0.5 และพบว่า ระดับความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 14.6 (S.D. = 2.1) ระดับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.99 (S.D. = 0.17) และพบว่า ภาพรวมของความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.117$, $p\text{-value} = 0.088$)

จากผลการศึกษาการประเมินความเสี่ยงของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้จึงควรนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงาน

คำสำคัญ: ความเสี่ยงสุขภาพ แรงงานนอกระบบ

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study health risk assessment of informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province. The samples were 214 informal sector workers among garment workers randomly selected by Stratified Random Sampling from the 482 populations of informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province. This study was collected data by questionnaire and risk assessment form that examined and verified by the three experts for content validity and items objective congruence all item was more than 0.50 and Cronbach's Alpha Coefficient was at 0.89. Data collected between 25th May to 15th June 2018. The data was analyzed using descriptive statistics and inferential statistics namely, percentage, mean, standard, median, minimum and maximum, Pearson's product moment correlation, with a statistical significant level at 0.05.

The results showed that the risk of physical hazard of lighting were at medium level with percentage of 76.2. The risk of safety hazard of sharp device were at risk not acceptable level with percentage of 17.8. The risk of ergonomics hazard of heavy lifting were at risk not acceptable level with percentage of 20.1. And the risk of psychological hazard of fear of error were at risk not acceptable level with percentage of 0.5. The overall knowledge of risk of informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province were at medium level with averages of 14.6 (S.D. = 2.1). And the overall hazardous behavior of public health officers at sub-district health promoting hospitals in Khon Kaen province were at medium level with averages of 1.99 (S.D. = 0.17). The overall knowledge of risk had not relationship with hazardous of informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province ($r = -0.117$, $p\text{-value} = 0.088$).

According to the study, the risk assessment informal sector workers among garment workers in Nong Ruea district, Khon Kaen province. This should be applied to improve the working environment in order to prevent health hazards

Keywords: health risk, informal sector worker

บทนำ

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยมีมานานมากกว่า 40 ปี และเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อพิจารณาทั้งในด้านการจ้างงาน การส่งออก และมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม ในปี 2559 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ระบบเศรษฐกิจ เท่ากับ 57.3 ล้านบาท⁽¹⁾ และในยุคที่มีการแข่งขันกันทางด้านเศรษฐกิจหรือการแข่งขันเสรีทางการค้า ทำให้ผู้ผลิตพยายามลดต้นทุนเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้ แนวทางที่ผู้ผลิตนิยมใช้มากที่สุดคือการลดแรงงานในโรงงานและกระจายการผลิตด้านต่าง ๆ สู່แรงงานในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดแรงงานนอกระบบขึ้น

แรงงานนอกระบบ เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพและความมั่นคงในชีวิต ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการทำงาน จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2559 พบว่าผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.6 ล้านคน มีแรงงานนอกระบบถึง 21.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.6 ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 35.2 พบปัญหาไม่ปลอดภัยจากการทำงาน ส่วนใหญ่เกิดจากการสัมผัสสารเคมีร้อยละ 57.1 และปัญหาจากสภาพแวดล้อมจากการทำงาน ส่วนใหญ่เกิดจากอิริยาบถการทำงานร้อยละ 46.4 ได้รับอุบัติเหตุถึง 3.3 ล้านคน⁽¹⁾ ลักษณะงานของแรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพตัดเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า มีลักษณะการทำงานที่ต้องพบกับสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงาน

ได้แก่ ฝุ่นฝ้าย หรือฝุ่นจากใยผ้า เป็นต้น ด้านกายภาพที่มักจะพบว่าแสงสว่างในการทำงานไม่เพียงพอ เสียงดังจากเครื่องจักร ในด้านการยศาสตร์ (ท่าทางในการทำงาน) ที่มีท่าทำงานที่ซ้ำๆ การนั่งเป็นเวลานานๆ ในท่าทางเดิม ส่วนในด้านอุบัติเหตุจากการทำงานของมีคมบาด ทิ่มแทง/ทิ่มตำ และด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งมาจากหลายปัจจัยรวมกัน ได้แก่ วัตถุตั้งงาน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่ทำได้ “ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย” ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจากการทำงานได้⁽²⁾ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น เป็นแหล่งผลิตผ้าฝ้ายที่สำคัญ มีประชากร 93,658 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทอผ้า⁽³⁾ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการตัดเย็บผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า ซึ่งมีลักษณะทั้งการรวมกลุ่มในชุมชน และการทำในครัวเรือน และในบางกลุ่มมีการรับงานจากโรงงานเพื่อมาเย็บเองที่บ้าน ทั้งนี้ไม่ได้ถูกจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในการทำงาน อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการทำงานได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปจึงมีความสำคัญและจำเป็นในการประเมินสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อตระหนักถึงอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพ สามารถใช้ข้อมูลไปสร้างมาตรการในการลดความเสี่ยงต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาถึงความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ตำบล 482 คน⁽³⁾ ระยะเวลาในการศึกษาระหว่าง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2560 ถึง มีนาคม พ.ศ.2561

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross- Sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ตำบล 482 คน⁽³⁾ ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนในกรณีที่ทราบขนาดของประชากร⁽⁴⁾ คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 [P(1 - P)]}{[e^2(N - 1)] + [Z_{\alpha/2}^2 P(1 - P)]}$$

สำหรับค่าสัดส่วนในการวิจัย (P) ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสัดส่วนจากการศึกษาการประเมินความเสี่ยงในคนงานโรงงานทอผ้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.51⁽⁵⁾ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ยอมให้เกิดขึ้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่าง 214 คน เมื่อได้ขนาดตัวอย่าง จึงทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามโซน ตามลักษณะการจัดการบริหารของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองเรือ โดยให้ประชากรในแต่ละชั้นภูมิมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่สุดแล้วทำการเทียบสัดส่วนขนาดตัวอย่างต่อกลุ่มประชากร

ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด มี 2 ชุดโดยชุดที่ 1 คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพการทำงาน ส่วนที่ 3 ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน ส่วนที่ 4 พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากอันตรายที่เกิดจากการทำงาน

ชุดที่ 2 คือ แบบประเมินการทำงาน คือ แบบประเมินความเสี่ยงสุขภาพใช้แบบประเมินความเสี่ยงในการทำงานจากกรมควบคุมโรค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ประสานประสานกลุ่มแรงงานที่ถูกสุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตโดยใช้แบบประเมินความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผล และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา อธิบายข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ข้อมูลการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด
2. สถิติเชิงอนุมาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation

Coefficient) ในการหาความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.8 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ($\bar{X}$ = 39.91 ปี, SD 14.06 ปี, Min 17 ปี Max 72 ปี) มีดัชนีมวลกายปกติร้อยละ 42.1 ($\bar{X}$ = 25.01 Kg/m², SD 4.67 Kg/m², Min 17.72 Kg/m² Max 39.651 Kg/m²) สถานภาพคู่ร้อยละ 78.5 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 37.9 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาทร้อยละ 64.5 ($\bar{X}$ = 14,000 บาท, SD 5,490.92 บาท, Min = 5,000 บาท Max = 35,000 บาท) ไม่สูบบุหรี่ร้อยละ 89.3 ไม่ดื่มสุราร้อยละ 54.6 ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 58.9 ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคเบาหวานร้อยละ 22.9 รองลงมาโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 21.0 โดยมีการตรวจสุขภาพประจำปีร้อยละ 51.9 และมีสิทธิหลักประกันสุขภาพ 30 บาทร้อยละ 89.7 และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายจากการทำงานร้อยละ 72.9 ผ่านช่องทาง อินเทอร์เน็ต/สมาร์ทโฟนร้อยละ 51.4

2. ข้อมูลสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลักร้อยละ 100 แรงงานส่วนใหญ่ทำหน้าที่เย็บผ้าร้อยละ 39.3 มีระยะเวลาการประกอบอาชีพอยู่ในช่วง 1 – 5 ปีร้อยละ 60.7 ($\bar{X}$ = 4.69 ปี, SD 2.838 ปี, Min 1 ปี Max 15 ปี) ใช้เวลา 8 ชั่วโมงขึ้นไป ในการทำงานต่อวันร้อยละ 79 ($\bar{X}$ = 10 ชั่วโมง, SD 2.1 ชั่วโมง, Min 7 ชั่วโมง Max 16 ชั่วโมง) และใช้เวลา 48 ชั่วโมงขึ้นไป ในการทำงานต่อ

สัปดาห์ร้อยละ 99.1 ($\bar{X}$ = 74.96 ชั่วโมง/สัปดาห์, SD 14.67 ชั่วโมง/สัปดาห์, Min 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ Max 112 ชั่วโมง/สัปดาห์) แรงงานส่วนใหญ่ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลร้อยละ 70.6 โดยในส่วนของแรงงานที่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ได้แก่ ผ้ายางกันเปื้อนร้อยละ 20.6 รองลงมาใช้ถุงมือร้อยละ 17.3 และผ้าปิดปาก จมูกร้อยละ 16.4 มีอาการไม่สบายในขณะทำงานร้อยละ 67.3 ได้แก่ อาการปวดเมื่อยหลังส่วนบนร้อยละ 50 รองลงมามีอาการปวดเมื่อยหลังส่วนล่างร้อยละ 43.9 และปวดข้อมือ ข้อศอก นิ้วมือร้อยละ 34.6 ส่วนใหญ่ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุในขณะทำงานร้อยละ 68.2 ในส่วนของแรงงานที่เกิดอุบัติเหตุในขณะทำงาน ได้แก่ การบาดเจ็บจากของมีคมร้อยละ 16.8 รองลงมาเป็นการชนกับวัตถุร้อยละ 11.7 และลื่นล้มร้อยละ 14.5

แรงงานส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงร้อยละ 97.7 และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานร้อยละ 93.5

3. ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ระดับคะแนนความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เป็นผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 12-15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 16-20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และระดับต่ำ เป็นผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน (n = 214)

ระดับความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน	จำนวน (คน) (n = 214)	ร้อยละ
ระดับสูง (16 - 20)	82	38.3
ระดับปานกลาง (12 - 15)	118	55.1
ระดับต่ำ (< 11)	14	6.5
Mean = 14.6 คะแนน (SD = 2.1 คะแนน) Min = 5 คะแนน Max = 19 คะแนน		

4. พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานแล้ว พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นผู้ที่ได้คะแนนอยู่

ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลงมาอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 2.34-3.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และระดับต่ำ เป็นผู้ที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (n = 214)

ระดับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน	จำนวน (คน) (n = 214)	ร้อยละ
ระดับสูง (2.34 – 3.00)	7	3.3
ระดับปานกลาง (1.67 – 2.33)	204	95.3
ระดับต่ำ (1.00 – 1.66)	3	1.4
Mean = 1.99 คะแนน (SD = 0.17 คะแนน) Min = 1.50 คะแนน Max = 2.45 คะแนน		

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานกับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บ

ผ้าสำเร็จรูป พบว่า ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือหากมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานในระดับดี แต่พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานจะอยู่ในระดับต่ำ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

ตัวแปร	พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (n=214)	
	r	p-value
ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน	- 0.117	0.088

6. ผลการประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพ

จากการศึกษาและวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายปานกลางในด้านแสงสว่างร้อยละ 79.4 รองลงมาคือด้านความสั่นสะเทือนร้อยละ 68.7 ที่เกิดจากความสั่นสะเทือนของจักรเย็บผ้า และด้านฝุ่นจากผ้าร้อยละ 45.8

จากการศึกษาและวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตราย

ปานกลางในด้านแสงสว่างร้อยละ 96.3 รองลงมาคือด้านฝุ่นร้อยละ 58.4 และความสั่นสะเทือนร้อยละ 57.9

เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพ ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบระดับความเสี่ยงปานกลางมากที่สุด คือ แสงสว่างในการทำงานร้อยละ 76.2 รองลงมาคือความสั่นสะเทือนร้อยละ 35.0 และฝุ่นร้อยละ 28.0

7. ผลการประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามในการเกิดอุบัติเหตุ หรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายมากจากการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความแหลมหรือคมร้อยละ 61.2 รองลงมาคือการใช้เครื่องจักรกลร้อยละ 57.9 และมีสิ่งกีดขวางทางเดินร้อยละ 45.8

จากการศึกษาและวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายร้ายแรงจากการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือไฟฟ้าร้อยละ 38.8 รองลงมาคือการทำงานกับสิ่งของร้อนร้อยละ 36.9 และ การใช้เครื่องจักรกล ร้อยละ 34.1

เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามในการเกิดอุบัติเหตุหรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้มากที่สุดคือ การใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความแหลมหรือคมร้อยละ 17.8 รองลงมาคือ การใช้เครื่องจักรกลร้อยละ 14.5 และการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือไฟฟ้าร้อยละ 12.1

8. ผลการประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายศาสตร์

จากการศึกษาและวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตรายพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายมากจากรูปแบบการทำงานซ้ำๆ ร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ การออกแรงยกของด้วยท่าทางบิดเอี้ยวตัวร้อยละ 46.3 และ ท่าทางหรือการเคลื่อนไหวที่ผิดธรรมชาติร้อยละ 44.4

จากการศึกษาและวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายร้ายแรงจากท่าทางหรือการเคลื่อนไหวที่ผิดธรรมชาติร้อยละ 43.5 รองลงมาคือนั่งทำงานอยู่กับที่ตลอดเวลา โดยมีโต๊ะ/เก้าอี้ที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 34.1 และยืน/นั่งทำงานอยู่กับที่ติดต่อกันจนมีผลต่อการบาดเจ็บกล้ามเนื้อร้อยละ 31.8

เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายศาสตร์ ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม

พบระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้มากที่สุดคือ ออกแรงยกวัสดุสิ่งของที่มีน้ำหนักมากร้อยละ 20.1 รองลงมาคือ การยืน/นั่งทำงานอยู่กับที่ติดต่อกันจนมีผลต่อการบาดเจ็บกล้ามเนื้อร้อยละ 12.6 และท่าทางหรือการเคลื่อนไหวที่ผิดธรรมชาติ นั่งทำงานอยู่กับที่ตลอดเวลา โดยมีโต๊ะ/เก้าอี้ที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 7

9. ผลการประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคม

จากการศึกษาและวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายมากที่สุดคือ มีความเครียดจากรายได้หรือค่าตอบแทนที่ได้รับร้อยละ 80.8 รองลงมาคือกลัวทำงานผิดพลาดร้อยละ 67.8 และ เครียดจากความเร่งรีบในการผลิตชิ้นงานร้อยละ 35.5

จากการศึกษาและวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตรายพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการเกิดอันตรายร้ายแรงมากที่สุด คือ กลัวทำงานผิดพลาด ความเร่งรีบในการผลิตชิ้นงาน รายได้หรือค่าตอบแทนที่ได้รับร้อยละ 2.8

เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบระดับความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้มากที่สุดคือ กลัวทำงานผิดพลาดร้อยละ 0.5

บทสรุปและอภิปรายผล

1. ระดับความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 14.6 คะแนน (SD = 2.1 คะแนน) ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีสื่อต่างๆ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ และที่สำคัญคืออินเทอร์เน็ตที่แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ประกอบกับมีหน่วยงานสาธารณสุข เริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยในแรงงานนอกระบบ และเผยแพร่

ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยและความเสี่ยงจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวรรณดา สงธู⁽⁶⁾ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมัชชาหนูทอง⁽⁷⁾ น้ำทิพย์ สีก้า⁽⁸⁾ ซึ่งพบว่ามีความรู้อยู่ในระดับสูงและระดับต่ำ ตามลำดับ

2. ระดับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.99 คะแนน (SD = 0.17 คะแนน) เนื่องจากบริบทของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีลักษณะการทำงานโดยได้รับว่าจ้างจากนายจ้างรับงานมาทำที่บ้าน ดังนั้นจึงไม่ได้มีการควบคุมดูแลวิธีการปฏิบัติงานและการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ถูกต้องเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริศักดิ์ สุนทรไชย⁽⁹⁾ โดยเมื่อแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปจะถอดหรือหยุดใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลทันทีเมื่อรู้สึกว่าจะไม่คล่องตัวหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร วรรณสังข์ และลักษณีย์ บัวขาว⁽¹⁰⁾ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรดา ลัดลอย⁽¹¹⁾ สุวรรณดา สงธู⁽⁶⁾ ที่พบว่า พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานและพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานกับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.117$, $p\text{-value} = 0.088$)

เนื่องจากแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปมีความรู้ในระดับสูง แต่พฤติกรรมอาจอยู่ระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทิต กมลรัตน์⁽¹²⁾ และแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเสี่ยงจากการทำงานที่ดี จะไม่ได้มีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงานที่ดีไปด้วยหรือไม่เป็นไปในทางเดียวกันเนื่องจากในยุคนี้นี้แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมากมายขึ้น โดยผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน เป็นต้น ทั้งนี้แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปมีความรู้ว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจะช่วยลดความเสี่ยงในการทำงานได้ แต่ในทางปฏิบัติแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าพนักงานที่มีประสบการณ์ทำงานมานานหลายปีรวมทั้งไม่เคยประสบอันตรายจากการปฏิบัติงานเลย จึงละเลยการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิชัย เหล่าเรืองโรจน์⁽¹³⁾ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวรรณดา สงธู⁽⁶⁾ สุรดา ลัดลอย⁽¹¹⁾ ที่พบว่า ความรู้ความเกี่ยวกับพฤติกรรมและควบคุมความเสี่ยงจากการทำงานของพนักงานชักฟอกมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางกายภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบว่าแสงสว่างในการทำงานที่ไม่เพียงพอ มีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกชพรรณ หนูชนะ⁽¹⁴⁾ โดยจากการวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตราย พบว่าแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับโอกาสการเกิดอันตรายอยู่ในระดับปานกลางในด้านแสงสว่างในการทำงานไม่เพียงพอร้อยละ 79.4 เนื่องจากแรงงานนอกระบบกลุ่ม

เย็บผ้าสำเร็จรูปมีการสัมผัสกับแสงสว่างในทุกขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการร่างแบบและออกแบบ ตัดผ้าตามแบบ ตัดเย็บขึ้นรูปรีดผ้า และตกแต่ง และมีเวลาในการทำงานต่อวันมากกว่า 8 ชั่วโมงขึ้นไป ทำให้เพิ่มความเสี่ยงในการสัมผัสกับแสงสว่างมากขึ้น รวมถึงการปฏิบัติงานโดยไม่คำนึงถึงการทำงานที่ปลอดภัยอย่างเคร่งครัด และจากการวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตรายพบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับความเป็นอันตรายอยู่ในระดับปานกลางในด้านแสงสว่างในการทำงานไม่เพียงพอร้อยละ 96.3 เนื่องจากแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีการสัมผัสแสงสว่างที่ไม่เพียงพอเป็นระยะเวลานาน ทำให้ส่วนใหญ่มีอาการผิดปกติทางสายตา มีอาการปวดกระบอกตา เกิดการเมื่อยล้าของสายตา ทำให้สายตาพร่ามัว จนส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานน้อยลง และเกิดความผิดพลาดในการหยิบจับใช้สอยอุปกรณ์ เครื่องมือในการทำงาน ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานขึ้น

5. การประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามในการเกิดอุบัติเหตุหรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามในการเกิดอุบัติเหตุหรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบว่าการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความแหลมหรือคม มีความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธวัชชัย คำป่อง⁽¹⁵⁾ โดยจากการวิเคราะห์โอกาสเกิดอันตราย พบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับโอกาสการเกิดอันตรายมากจากการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือที่มีความแหลมหรือคมร้อยละ 61.2 เนื่องจากการใช้อุปกรณ์ที่มีความคม อุปกรณ์ที่มีความคมที่ใช้ ได้แก่ กรรไกรตัดด้าย กรรไกรตัดผ้า คัตเตอร์ เข็มเย็บผ้า เข็มหมุด ซึ่งแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปได้รับอุบัติเหตุระหว่างทำงานในทุกขั้นตอนของการเย็บผ้า และมีเวลาในการทำงานต่อวันมากกว่า 8

ชั่วโมงขึ้นไป รวมถึงการปฏิบัติงานโดยไม่คำนึงถึงการทำงานที่ปลอดภัยอย่างเคร่งครัด และจากการวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตราย พบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับการเกิดอันตรายร้ายแรงจากการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือไฟฟ้าร้อยละ 38.8 พบได้ในขั้นตอนการตัดเย็บ และรีดผ้า ในขั้นตอนนี้ อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ จักรโพง จักรเย็บผ้า เข็ม ด้าย กรรไกรตัดด้ายเย็บผ้าซึ่งมีลักษณะปลายแหลมคมมาก ชิ้นงานบางชิ้นอาจต้องมีการรีดก่อนมีการเย็บหรือทั้งรีดไปด้วยเย็บไปด้วย อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจึงได้แก่ อันตรายจากไฟฟ้าดูด ไฟฟ้าว ไฟฟ้าลัดวงจรที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วย จักรไฟฟ้า ปลั๊กไฟ พัดลม และเตารีดไฟฟ้า นอกจากนี้ยังพบอุบัติเหตุจากไฟฟ้าว เกิดจากการติดตั้งที่ไม่ได้มาตรฐานวางกับพื้นไม่ติดตั้งสายดิน สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งฤดี วงศ์ชุม⁽¹⁶⁾

6. การประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางการยศาสตร์ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางการยศาสตร์ของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคามพบว่า การออกแรงยกวัสดุ/สิ่งของที่มีน้ำหนักมาก มีความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ โดยจากการวิเคราะห์โอกาสการเกิดอันตรายพบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับโอกาสการเกิดอันตรายมากจากการมีรูปแบบการทำงานซ้ำ ๆ ร้อยละ 53.3 เนื่องจากการนั่งทำงานในท่าเดิม ๆ ซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้กล้ามเนื้อได้รับบาดเจ็บอย่างต่อเนื่อง โดยการเพ่งมองชิ้นงาน การกดผ้าและจัดผ้าให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้โดยเฉพาะเมื่อแรงงานมีการทำงานที่เร่งรีบและทำงานเกินกว่า 8 ชั่วโมง ซึ่งกรณีนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการเย็บผ้า และจากการวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตราย พบว่า แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับการเกิดอันตรายร้ายแรงจากท่าทางหรือการเคลื่อนไหวที่ผิดธรรมชาติร้อยละ 43.5 เนื่องจากการนั่งทำงานส่วนใหญ่จะมีการก้มเพื่อ

เพ่งชิ้นงานซึ่งการเย็บผ้าจะต้องใช้ความประณีตและความละเอียดอ่อน แรงงานจะมีการนั่งก้มเพ่งชิ้นงานและบิดตัวเอี้ยวตัวเพื่อหยิบจับชิ้นส่วนผ้าและอุปกรณ์อื่นๆ เพื่อประกอบตัวผ้าซึ่งส่วนใหญ่วางไว้นอกๆ โต๊ะทำงานบริเวณพื้นและห้อยตามฝาผนังโดยตอกตะปูห้อยไว้การออกแรงอยู่กับที่ของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้กล้ามเนื้อได้รับบาดเจ็บอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเมื่อแรงงานมีการทำงานที่เร่งรีบและทำงานเกินกว่า 8 ชั่วโมง พบว่าแรงงานปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณต่างๆ จากลักษณะทางการยศาสตร์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวัชรกรเรียบร้อย⁽¹⁷⁾

7. การประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคมของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามทางจิตวิทยาสังคมของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพิจารณาถึงระดับโอกาสเกิดอันตรายและระดับความเป็นอันตรายเมื่อเกิดสัมผัสสิ่งคุกคาม พบว่ากลัวทำงานผิดพลาด มีความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับไม่ได้ โดยจากการวิเคราะห์โอกาสการเกิดอันตราย พบว่าแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีความเครียดจากรายได้หรือค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ในระดับมากร้อยละ 80.8 เนื่องจากรายได้ที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับจำนวนชิ้นงานที่ผลิตได้ ดังนั้นทำให้มีรายได้ต่อเดือนที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับกำลังผลิตของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป ทำให้เกิดความเครียดจากปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของดิษฐพล ใจซื่อ และเกษราวัลณ์ นิลวรางกูร⁽¹⁸⁾ และจากการวิเคราะห์ระดับความเป็นอันตราย พบว่าแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป มีระดับการเกิดอันตรายอยู่ในระดับร้ายแรงจากการกลัวทำงานผิดพลาด ความเร่งรีบในการผลิตชิ้นงานและรายได้หรือค่าตอบแทนที่ได้รับร้อยละ 2.8 เนื่องจากทำให้เกิดความวิตกกังวลมากเกินไป ส่งผลให้แรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปไม่มีสมาธิจดจ่อกับการทำงาน นำไปสู่การเกิดความผิดพลาดจนถึงชีวิตได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากการศึกษาวิจัย การประเมินความเสี่ยงสุขภาพของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูป อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้นำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพและดูแลสุขภาพในแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้า ใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงานด้านกายภาพ ด้านอุบัติเหตุ หรือสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยด้านการยศาสตร์ และด้านจิตวิทยาสังคม พร้อมทั้งนำไปใช้ในการหามาตรการในการควบคุมและป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงานทั้งในส่วนของนายจ้างและคนงานต่อไป

2. เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้เวลากับแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปให้ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติตัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึก โดยศึกษาถึงรูปแบบของการดูแลตนเองในการป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงาน

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปวดกล้ามเนื้อและการบาดเจ็บจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ และขอบคุณแรงงานนอกระบบทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. สถิติการค้าของไทย [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 18 ธ.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://www.2.ops3.moc.go.th/>
2. สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแรงงานนอกระบบ ปลอดภัยใส่ใจสุขภาพ กลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2559.
3. สำนักทะเบียนที่ว่าการอำเภอหนองเรือ. รายงานประชากรประจำปี 2560 [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 5 มิถุนายน 2560]. เข้าถึงได้จาก <http://www.amphoe.com/menu.php>
4. อรุณ จีรวัดน์กุล. ชีวสถิติสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
5. จตุพร เลิศฤทธิ. การประเมินความเสี่ยงต่อความเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อในคนงานโรงงานทอผ้าอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2560.
6. สุวรรณดา สงธนู, อาภรณ์ทิพย์ บัวเพชร, ปุณณพัฒน์ ไชยเมส. การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรแผนกซักฟอก. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ 2558;54:187-94.
7. สมัชชา หนูทอง. ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2556.
8. น้ำทิพย์ สีคำ. ความรู้และทัศนคติที่มีต่อการป้องกันอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของคนงานตัดเย็บโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จังหวัดกาฬสินธุ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2553.
9. ศิริศักดิ์ สุนทรไชย. การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและสภาวะแวดล้อมของแรงงานค้าขาย และแรงงานที่เกี่ยวข้อง [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 14 ก.ค.2561]. เข้าถึงได้จาก <http://resource.thaihealth.or.th/sites/default/files/documents/chbabsmbuurn1.pdf>
10. ศิริพร วรคสังข์, ลักษณะ บุญขาว. พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานและการประเมินความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัยกรณีศึกษา ร้านรับซื้อของเก่าแห่งหนึ่ง ในตำบลบ้านกอก อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; 2557.
11. สุรดา ลัดลอย, เทอดพงศ์ ศรีสุขพันธุ์, อัญชลี การดี, บรรณาธิการ. การศึกษาการรับรู้ความปลอดภัยต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6; 28-29 เมษายน 2558; มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา; 2558.
12. วิจิต กมลรัตน์. พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการบริษัทอดิตยาเบอร์ล่า เคมีคัลส์ (ประเทศไทย) จำกัด (ฟอสเฟตตีวีชั่น) [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2552.
13. วิชัย เหล่าเรืองโรจน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของพนักงานโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2555; 63: 366-76.
14. กชพรรณ หนูชนะ. ความเสี่ยงด้านสุขภาพในการทำงานของแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2557.

15. ธวัชชัย คำป้อง. การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการปวดหลังจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มเย็บผ้าสำเร็จรูปอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2556.
16. รุ่งฤดี วงศ์ชุม. สุขภาพกับแรงงานสตรีที่รับงานมาทำที่บ้าน. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2551;93: 59-64.
17. วิชรากร เรียบร้อย. การบาดเจ็บซ้ำซากในพนักงานอุตสาหกรรมแกะสลักหิน จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2561;12: 11-20.
18. ดิษฐพล ใจเชื้อ, เกษราวัลณ์ นิลวางกูร. การดูแลตนเองของแรงงานเก็บขยะ. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 2560;105: 37-4.